

K 70. VÝROČIU PROFESORA JURAJA CÍGERA

Dňa 17. októbra 1984 sa dožil významný teoretik v oblasti marxisticko-leninskej filozofie, odborný lekár a predvojnový člen strany, profesor MUDr. PhDr. Juraj Cíger, DrSc., 70 rokov.

Toto významné životné jubileum nám poskytuje príležitosť zamyslieť sa nad jeho doterajším činorodým životom, bohatým na boj, napätie, vzrušenie a radosť, ale i na dočasné porážky, prenasledovanie, krivdy, bôľ a žiaľ.

Zložitost a mnohotvárnost, presnejšie — dialektická protirečivosť, v ktorej znamení sa niesol doterajší život súdruha Cígera, stala sa tak jeho definíciou, v ktorej dominujúcim prvkom a prevládajúcim určením bola práca, a to nie iba na vlastnom intelektuálnom potenciáli, ale — ba predovšetkým — na „heroizme a slobode“ druhých a na „spoločnom diele“.

Toto motto jeho života bolo permanentne pretavované či už do každodennej, praktickej pedagogicko-výchovnej a ideovopolitickej činnosti alebo do významných teoreticko-metodologických a svetonázorových objavov, ktoré súdruh Cíger zaznamenal v prebohatej publikačnej a vedecko-výskumnej oblasti.

Činorodosti — vinúcej sa životom ako červená niť — sa súdruh Cíger upísal už za gymnaziálnych štúdií v Martine; vďaka nej sa presadil do vedomia kultúrnej a vedeckej verejnosti. Napríklad za „mimoriadny príspech v prírodných vedách“ bola mu udelená plaketa pražského „Vesmíru“. Možno práve toto spoločenské ocenenie osobnostných kvalít mladého gymnazistu, spojené s neutíchajúcou

vnútornou potrebou osvojiť si tajomstvá vedy, literatúry, umenia a filozofie, spriadali z tkaniva poznania jeho budúcnosť; odchodom na štúdiá na Karlovu Univerzitu v Prahe začala sa odvíjať nová etapa života súdruha Cígera. Bolo to obdobie — síce popretkávané vonkajšími dramatickými udalosťami — ktoré sa nieslo v znamení úžasnej dôvery v ľudský rozum, v schopnosti človeka osvojovať si svet na základe ním stanoveného meradla. Láska k vede, k dialektickému typu racionality stvárňovala duchovný profil súdruha Cígera do podoby „kriticky mysliaceho ducha“, z ktorého pozície si osvojoval aj ideový odkaz „otca novovekého racionalizmu“ — René Descarta, a to v tých podstatných, jemu vlastných (od dezinterpretácie očistených) súvislostiach, ktoré však mohol objaviť až permanentným štúdiom diel klasikov marxizmu-leninizmu.

Pod vplyvom mohutných ideí marxizmu-leninizmu, s ktorými sa zoznámil počas pražských štúdií, ale aj pod tlakom tragických historických udalostí v r. 1939 a s potrebou účasti v antifašistickom hnutí vstupuje v r. 1939 do radov KSČ. V tom istom roku odchádza z Prahy vo funkcii stredoškolského profesora do Michaloviec. Zapája sa do ilegálneho protifašistického hnutia medzi študentami, je prenasledovaný, vyšetrovaný a často mení svoje pracoviská.

Svoj praktický vzťah k spoločenskému pokroku, humanizmu a mieru demonštruje aktívnou účasťou v Slovenskom národnom povstaní. Stáva sa príslušníkom I. československej armády a ešte ako príslušník jednotky

dočasne vedie po prechode frontu okresný sekretariát KSS v Ružomberku. Záslužné bolo aj jeho pôsobenie na Povereníctve školstva a neskôr na Filozofickom ústave SAV, ktorý pomáhal zveľaďovať a ideovo stmelovať. Svoj pobyt na tomto významnom vedeckom pracovisku súdruh Cíger zavŕšil dokončením prvej významnejšej monografie *O princípoch univerzálnej vedy Descarta*. Nakoľko sa však jeho úsilie o vydanie tejto monografie nestretlo s dostatočným pochopením, monografia nebola publikovaná. Pod tlakom utrpenej krívdy rozhodne sa študovať medicínu. Štúdium ukončil v r. 1956 a v r. 1959 sa stáva odborným lekárom — psychiatrom. Avšak na filozofiu — základnú konštantu svojho života — nezanevrel. V roku 1965 nastupuje vo funkcii odborného asistenta na Katedru filozofie a metodológie vied na Lekárskej fakulte UK, kde v roku 1967 obhájil kandidátsku dizertáciu a o dva roky neskôr sa habilitoval. Po reorganizácii katedry na Oddelenie marxisticko-leninskej filozofie ÚML UK v roku 1970 stal sa jeho riadnym členom, na ktorom pôsobí dodnes. V roku 1973 obhájil veľký doktorát a profesorom pre odbor marxisticko-leninská filozofia sa stal r. 1977.

Súdruh Cíger popri bohatej pedagogicko-výchovnej a vedecko-výskumnej činnosti sa aktívne zapájal do plnenia úloh, vyplývajúcich z jeho lektorskej činnosti. Vo funkcii lektora ÚV KSS a MV KSS aktívne sa zapájal do plnenia úloh, súvisiacich s rozvojom teórie a ideológie marxizmu-leninizmu a s otázkami politiky a ideológie strany a praxou výstavby socializmu. Za činnosť v straníckych a verejných funkciách bol súdruh Cíger v roku 1974 vyznamenaný štátnym vyznamenaním Za zásluhy o výstavbu.

Ako sme už poznamenali, charakteristickým znakom osobnostnej svoj-

bytnosti súdruha Cígera je čínorodosť. Najvýraznejšie ju možno vystopovať v jeho publikačnej a vedecko-výskumnej činnosti. Je autorom viac ako sedemdesiatich štúdií, publikovaných vo významných teoretických časopisoch doma a v zahraničí a štyroch monografií: *Základy infinitezimálnej logiky*, *Normalita a mravnosť osobnosti*, *Úvahy o osobnosti*, *Logika a norma osobnosti* (v tlači).

Centrálnou ideou jeho diela je formovanie dialektického myslenia ako historicky najprogressívnejšieho a najhumánnejšieho typu vedeckej racionality. Rozpracovanie pojmovokategoriálneho aparátu, princípov dialektickej metódy a marxistickej metodológie vedy stalo sa pre súdruha Cígera aspoň takou dôležitou úlohou ako riešenie základných teoreticko-metodologických otázok marxisticko-leninskej teórie človeka, v ktorej — s dôrazom na etický moment — dominuje kategória celku a hľadisko praxe ako princípu ľudského aktivizmu. Vďaka sile abstraktného myslenia a neobyčajnej schopnosti vidieť a riešiť „pomezské problémy“ ľudského života pomocou filozofie, nadobudlo dielo súdruha Cígera povahu jedinečnej symbiózy teórie a života, praxe; teórie, ktorá priamo prekypuje iniciatívnymi myšlienkami; života, v ktorom sa síce naučil „prehrávať dôstojne“, avšak v ktorom dal vždy prednosť tvorivému odhodlaniu, čestnosti, komunistickej zásadovosti a ľudskému heroizmu.

Netreba azda zvlášť zdôrazňovať, že súdruh Cíger svoje nadobudnuté skúsenosti a poznatky z oblasti teórie a praxe [života] vedel majstrovsky, s náležitou pedagogicko-vedeckou erudovanosťou využiť vo svojej pedagogicko-výchovnej činnosti. Pod jeho vedením a „pedagogickým dozorom“ vyrástlo množstvo mladých vedeckých pracovníkov v odbore marxisticko-leninská filozofia. Nemenej

významné sú však aj jeho prednášky a vystúpenia na konferenciách a sympóziách doma i v zahraničí, na ktorých jednoznačne demonštroval erudovanosť a univerzálnosť vlastných teoretických záujmov.

K významnému životnému jubileu profesorovi MUDr. PhDr. Jurajovi Cí-

gerovi, DrSc., želá kolektív jeho spolupracovníkov pevné zdravie, dobrú pohodu v práci i v osobnom a rodinnom živote. Jemu vlastný životný elán a tvorivý optimizmus nech ho naďalej sprevádzajú na ceste „za svetlom poznania a pravdy“.

Vasko Kusin

ČLEN KOREŠPONDENT SAV JÁN BODNÁR, DrSc., — 60 ROČNÝ

Pracovné zanietenie, životný optimizmus a stále nové tvorivé vedecké ambície najvýstižnejšie charakterizujú jubilanta, člena korešpondenta SAV Jána Bodnára, DrSc., ktorý sa dožíva 18. októbra t. r. svojich šesťdesiatin. Jubilantova činnosť v slovenskom filozofickom fronte sa od skončenia vysokoškolského štúdia spája s jeho pôsobením vo Filozofickom ústave, neskôr Ústave filozofie a sociológie SAV, kam prišiel zakrátko po absolvovaní Filozofickej fakulty Univerzity Komenského a kde okrem iných funkcií zastával niekoľko rokov aj funkciu riaditeľa ústavu. Dnes pôsobí ako vedúci odboru dejín filozofie a sociológie.

Dôverný vzťah k dejinám filozofie poznamenal celú vedeckú dráhu jubilanta. Jeho prvou monografickou prácou bola kniha *O súčasnej filozofii v USA*, ktorá vyšla r. 1956. Bola to práca priekopnícka, u nás prvá, ktorá vznikla na podobnú tému. Na základe hlbokého štúdia prameňov sa v nej autor pokúsil kriticky analyzovať sociálne i gnozeologické korene filozofických smerov v Spojených štátoch v 20. stor. O tom, že to bol pokus úspešný, svedčí aj skutočnosť, že o štyri roky neskôr vyšla monografia aj v ruskom preklade v Moskve. Kritickej analýze významných prúdov súčasnej buržoáznej filozofie venoval J. Bodnár i ďalšie monografické práce: *Od realizmu k iracionalizmu* (1966)

a *Súčasný smery v západnej filozofii* (1975). Išlo mu v nich o marxistické kritické analýzy so zreteľom na odhalenie celkovej tendencie vo vývine jednotlivých smerov západnej filozofie.

Charakteristický rukopis autora, výrazný osobnostný prístup a schopnosť citlivo vypátrať tie najpodstatnejšie vývinové smerovania robia z jubilantových prác v oblasti dejín filozofie viac než púhe syntetické prehľady filozofických prúdov a koncepcií, ozrejmujú protirečenia medzi fenoménom vedecko-technického pokroku a prehlbujúcou sa krízou kapitalistického spoločenského systému; sú aj súčasťou vyznania autorovho postoja v principiálnych otázkach, ktoré pred súčasného človeka — a filozofa osobitne — kladú rozsiahle zmeny nielen v živote spoločnosti, ale aj v prístupe k riešeniu vzťahu človek-priroda.

S dejinami súčasného filozofického myslenia sa jubilantovi v jeho tvorbe bezprostredne spájajú filozofické problémy človeka a aktuálne otázky vzťahu filozofie a vedy, teda problémové sféry, ktoré dnes stoja v centre pozornosti marxistických filozofov. Početné jubilantove štúdie z obdobia ostatných rokov sú venované problematike formovania socialistického profilu človeka, socialistickej osobnosti, socialistickeho kolektívu; ďalší významný okruh tvoria štúdie týkajúce sa chápania dialógu medzi filozofiou